

potential of industrial enterprises // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів конф. Харків : ХНАДУ, 2018. С. 88-89.

22. Pererva P.G., Nagy S., Maslak M. Organization of marketing activities on the intrapreneurship // MIND Journal. 2018. № 5. 10 p.

23. Nagy S., Pererva P.G. Sources of financing innovation // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2020". Харків : Томенко Ю. І., 2020. С. 242-246.

Новік І.О.,

*к.е.н, доцент кафедри економіки бізнесу
Національний технічний університет «ХПІ»*

Черепанова В.О.,

*к.е.н, професор кафедри економіки бізнесу
Національний технічний університет «ХПІ»*

Перерва П.Г.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу
Національний технічний університет «ХПІ»
(м.Харків, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Українські виробники нерідко поставляють на світовий ринок інноваційну продукцію, що має правову охорону, втрачаючи при цьому всі права на неї, що призводить до цілком законного запозичення іноземцями українських об'єктів інтелектуальної власності (ІВ). Формування ефективних механізмів захисту об'єктів ІВ – найважливіше загальнодержавне завдання. Зовнішньоекономічні угоди підприємств та організацій, що передбачають передачу контрольованих товарів та технологій іноземним особам, і, навпаки, ввезення контрольованих товарів на територію України підлягають обов'язковому ліцензуванню, тобто укладанню ліцензійних договорів на використання об'єктів ІВ, що містяться в них, іноземними партнерами.

Для України експорт ІВ — одна із перспективних напрямів. Однак це вимагає подальшого збільшення фінансування та інвестицій у науку, створення передової наукової та науково-виробничої інфраструктури, у тому числі кластерного типу, спрощення та прискорення процедур реєстрації прав ІВ, розвитку внутрішнього ринку таких прав та їх повноцінного обліку на балансах організацій як не-

матеріальні активів, прийняття зазначених активів як заставного забезпечення банками, розширення міжнародного науково-технічного співробітництва, проведення активної науково-технологічної дипломатії.

В нашій країні діють міжнародна та національна системи експортного контролю. При скоєнні зовнішньоторговельних угод перевіряється відсутність у складі продукції результатів інтелектуальної діяльності та об'єктів ІВ, що включені до переліків контрольованих об'єктів.

В Україні діє шість переліків заборонених до вивезення результатів інтелектуальної діяльності. Кожна держава, веде свій митний реєстр об'єктів ІВ. Заходи щодо захисту об'єктів ІВ, не включених до цього реєстру, застосовуються відповідно до національного законодавства держав. Заходи захисту прав на об'єкт ІВ, які приймаються митними органами, не перешкоджають правовласнику вдаватися до будь-яких інших засобів захисту своїх прав на об'єкт інтелектуальної власності. Заява правовласника про включення об'єкта ІВ до реєстру України або митного союзу направляється до національної митної служби або відповідної служби Європейського економічного союзу.

Експорт результатів інтелектуальної діяльності має свою специфіку, яку слід враховувати, щоб уникнути необґрунтованих податкових втрат. Вони можуть бути дуже суттєвими, якщо на підприємстві доходи від продажу інтелектуального продукту значно вищі, ніж від реалізації товарів.

Виходячи з цих положень, є доцільним сформулювати перелік основних завдань та пріоритетних заходів щодо розвитку українського експорту послуг у сфері ІВ.

Пропонується в якості основних завдань визначити наступні.

- забезпечення пільгового оподаткування під час експорту послуг у сфері ІВ;
- зниження вимог та спрощення процедур валютного законодавства під час експорту послуг у сфері ІВ;
- розробка спеціальних заходів фінансової підтримки просування та захисту української ІВ на зовнішніх ринках;
- розробка освітніх програм з організації, техніки та правового забезпечення експортних операцій у сфері ІВ;
- інформаційно-консультаційний та промоутерський супровід діяльності з комерційного використання української ІВ за кордоном.

Пріоритетними заходами щодо розвитку українського експорту послуг у сфері ІВ пропонується визначити наступні.

- встановлення ставки «0» відсотків податку на додану вартість при реалізації іноземним контрагентам прав на використання результатів інтелектуальної діяльності, що охороняються;

- використання ліцензійного договору в електронному вигляді у формі угоди при підтвердженні податкових пільг при реалізації прав на використання результатів інтелектуальної діяльності;
- видання методичних рекомендацій щодо порядку підтвердження витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи при застосуванні підвищуючого коефіцієнта для обліку в базі оподаткування організації;
- забезпечення можливості компенсації витрат ліцензіарів, пов'язаних із проходженням передекспортної стадії результатів інтелектуальної діяльності;
- забезпечення фінансової підтримки діяльності центрів трансферу технологій у частині комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності на зовнішніх ринках;
- визначення порядку віднесення винаходів до службових, порядок та розмір виплати винагороди авторам за створення та використання службових винаходів для різних категорій роботодавців та правовласників;
- визначення гарантованого мінімального розміру винагороди авторам за створення та використання службових винаходів, корисних моделей та промислових зразків, обов'язки роботодавця укладати договір про виплату винагороди авторам цих об'єктів, відповідальності роботодавця за невиплату чи несвочасну виплату авторської винагороди;
- видання методичних рекомендацій та інструкцій з правил оцінки бухгалтерського та податкового обліку виключних прав на результати інтелектуальної діяльності як нематеріальні активи для бюджетних освітніх та наукових організацій;
- створення спеціалізованого електронного депозитарію результатів інтелектуальної діяльності, права на які пропонуються на експорт, та спеціалізованого електронного торгового майданчика для супроводження та проведення експортних угод із правами на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі з об'єктами авторських прав;
- розробка за підтримки національної служби з ІВ спеціальних безкоштовних інформаційних ресурсів та освітніх програм з авторського права та права промислової власності, заходів та практики захисту ІВ, міжнародних систем патентування та захисту прав;
- проведення дослідження факторів, що перешкоджають виходу українських підприємств на світові ринки ІВ, та за результатами дослідження проведення розробки посібників для потенційних експортерів з організації та техніки експортної діяльності у сфері ІВ, її правового, податкового регулювання в

Україні та за кордоном, існуючим ризикам у цієї діяльності та можливості використання ІВ та інше;

- популяризація серед українських розробників, правовласників та експортерів зарубіжних інструментів просування та захисту ІВ на зовнішніх ринках, включаючи інструменти, що містять інструкції із захисту інтелектуальної власності, інструменти, що дозволяють провести аудит інтелектуальної власності та оцінити рівень її захисту. Це сприятиме кращому розумінню зарубіжних ринків, умов та методів роботи на них, дозволить пройти тести для визначення можливих ризиків та проблем, пов'язаних з управлінням ІВ;
- розробка типових положень захисту прав ІВ для включення до міжнародних договорів за участю України. Такі положення повинні враховувати участь сторін в основних конвенціях захисту ІВ, обов'язок публікації відомостей по режиму її охорони, а також надання доступу до публічних реєстрів ІВ, створення контактних пунктів з питань ІВ, правил щодо використання сторонами торгових знаків, патентів, авторських та суміжних прав та інших.

Література

1. Об утверждении Стратегии развития экспорта услуг до 2025 года. Распоряжение Правительства РФ от 14.08.2019 N 1797-р (ред. от 13.05.2021).
2. Гончарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса. К.: ВИРА-Р, 1998. 267с.
3. Кобелева Т.О. Методичні засади моніторингу кон'юнктури ринку асинхронних електродвигунів // Управління розвитком. Харків: ХНЕУ. 2011. № 4. С. 258-260.
4. Гладенко И.В. Мониторинг производственно-коммерческой деятельности промышленного предприятия / И.В. Гладенко, П.Г. Перерва, В.Л. Тovaжнянский, Т.А. Кобелева // Вісник НТУ «ХП». 2009. № 36-1. С. 12-22
5. Pererva P. Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of work of enterprise / P.Pererva, V.Tovazhnyanskiy, T.Kobeleva, I.Gladenko// Business Studies.- Miskolc : Miskolz University Press.- 2010.- Volume 7.- Number 2.- S. 171-183.
6. Tkachova, N.P, Pererva P.G., Kobieliyeva, T. O. Investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle // Науковий вісник Полісся. 2017. № 2 (10), ч.2. С. 144-149.
7. Tkachov M.M., Pererva P.G., Kobieliyeva T.O., Tkachova, N.P., Diachenko T.A. Management of relations with enterprise stakeholders based on value approach // Problems and Perspectives in Management. 2021. Vol. 19, Iss. 1. P. 24-38.

8. ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л., ПЕРЕРВА П.Г., КОБЕЛЕВА Т.А. Попередження кризових явищ на підприємстві засобами санації та реструктуризації // Вісник НТУ "ХПІ": зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2015. № 60 (1169). С. 78-81.

9. Kobieliava T.O., Pererva P.G., Kuchinskyi V.A., Garmash S.V., Danko, T.V. Ensuring the Sustainable Development of an Industrial Enterprise on the Principle of Compliance-Safety // Studies of Applied Economics. Spec. Iss.: Innovation in the Economy and Society of the Digital Age. 2021. Vol. 39, № 5. 11 p.

10. Kosenko O.P., Kobieliava T.O., Tkacheva N.P. Monitoring the commercial potential of intellectual property // Scientific bulletin of Polissia. 2017. №1, ч.2. С.140-145.

11. Kocziszky G., Kobieliava T.O., Pererva P.G., Veres Somosi M. Compliance program. Kharkov-Miskolc : NTU «KhPI». 2019. 689 p.

12. Перерва П.Г. Практический маркетинг. Вып. 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «РИМ», 1991. 96 с.

13. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.

14. Перерва П.Г. Практический маркетинг. Вып. 2. Маркетинг на промышленном предприятии. - М.: НПО «РИМ», 1991. - 80 с.

15. Pererva P.G., Tkachev M.M., Kobieliava T.O. Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // Науковий вісник Полісся. 2016. № 4 (8), ч.2. С.240-246.

16. Грабченко А.И., Смолоник Р.Ф., Перерва П.Г. Основы маркетинга высоких технологий: Учебное пособие, Харьков: ХГПУ, 1999.- 242с.

17. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.

18. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // Навч.посібник для інж.-техн.вузів. Харків: «Основа», 1993. 288с.

19. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д: Феникс, 2003. 592 с.

20. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи // Вісник НТУ "ХПІ". Харків : НТУ "ХПІ", 2017. № 24. С. 153-158.